

Những Từ Đầu Tiên: Hoạch Định Dạy Nói và Dạy Chữ (Early Words: Language and Literacy Training Initiative)

Bước Đầu Dạy Nói và Dạy Chữ (Leap Into Language and Literacy)

Tài Liệu Trợ Huấn

Giáo chức dự bị mẫu giáo là nguồn lực quan trọng – và được sử dụng rất không đúng mức – trong việc dạy văn hóa qua cách truyền bá ngôn ngữ phong phú và những quan niệm cùng kỹ năng khởi đầu học chữ. Các nhà sư phạm tuổi thơ không nên cố tái tạo kiểu dạy đọc chánh thức trong học đường; thay vào đó, công việc của họ là giúp trẻ tiếp thu kiến thức căn bản, phát triển sự thích thú và thấu hiểu - những điều sẽ giúp các em phát triển rụt rờ khi học chánh thức sau này.

(Khởi Đầu Đúng Cách – Starting Out Right, tr. 58)

Mục đích phần này:

Quý vị sẽ:

- Hiểu tầm quan trọng của việc học nói và học chữ đối với thành quả học tập sau này.
- Hiểu những bước quan trọng của việc học nghe và nói cho trẻ sau khi sinh đến lúc 5 tuổi.
- Hiểu cách giúp trẻ phát triển kỹ năng nghe và nói.
- Hiểu những bước quan trọng của việc học chữ đối với trẻ sau khi sinh đến lúc 5 tuổi.
- Hiểu cách giúp trẻ học “đọc” và “viết”.
- Học về bốn hành động các em có thể làm ngay theo chương trình của mình.
- Học về bốn hành động quý vị có thể thực hiện ngay trong chương trình của mình.

Hoạch định dạy Những Từ Đầu Tiên được thực hiện nhờ sự tài trợ hào phóng của Ủy Ban Trẻ, Gia Đình và Cộng Đồng Quận Multnomah và Hệ Thống Sức Khỏe Cổ Điển.

Thực tập suy nghĩ

Hãy ngẫm nghĩ những câu hỏi sau đây...

Quý vị bắt đầu nói lúc mấy tuổi? Gia đình nói gì về những từ ngữ đầu tiên hay điều đáng yêu mà quý vị thường nói? Quý vị có gặp “rắc rối” hay khó chịu nào với ngôn ngữ không?

Quý vị bắt đầu đọc lúc mấy tuổi? Cách học như thế nào? Đọc đúng rất nhanh hay cần cố gắng nhiều?

Tại Sao Học Nói và Học Chữ Là Điều Quan Trọng?

Tại Mỹ, đọc hiểu là kỹ năng thiết yếu. Hầu hết việc làm hiện tại đòi hỏi nhân viên phải có khả năng đọc tốt. Ngày nay, gần như mọi nhân viên đều phải đủ sức hiểu những tài liệu phức tạp và áp dụng những gì đọc được để giải quyết khó khăn khi làm việc. Người mù chữ khó có thể tìm được việc làm với lương bổng cao.

Trẻ không biết đọc sẽ gặp khó khăn suốt các năm học. Thật vậy, phần lớn trẻ được giáo dục đặc biệt hoặc bị xem là không đủ sức học chỉ vì khả năng đọc yếu kém của mình.

Yếu kém này không là vấn nạn duy nhất cho những nhóm trẻ chuyên biệt. Nó có thể ảnh hưởng đến trẻ thuộc mọi tầng lớp xã hội.

Trẻ đọc tốt là trẻ 1) đọc được chữ in, 2) hiểu ý nghĩa từ ngữ đang đọc, và 3) đọc nhanh và chính xác.

Trong thời thơ ấu, học nói và học chữ quyện lẫn với nhau đến nỗi đôi khi khó mà tách chúng ra được. Tuy vậy, những kiến thức về cả hai khía cạnh là nền tảng cho việc đọc hiểu và thành quả học tập sau này.

Trẻ thơ bắt đầu rèn luyện kỹ năng nghe nói và đọc viết từ trước khi đến trường. Từ khi còn ẵm đến cuối dự bị mẫu giáo, các em cần có nhiều cơ hội phát triển kỹ năng sơ khởi này.

Người chăm sóc và giáo dục trẻ thơ giữ vai trò quan trọng trong việc phát triển những kỹ năng này. Sách vở và hoạt động cho các em có ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả tiếp thu kiến thức tại trường.

Nền Tảng Học Nói và Học Chữ

Nghe và Nói

Tuổi và các thời kỳ nghe và nói

- Trẻ em luôn lắng nghe từ khi ra đời, và trước cả khi đó, các em đã nghe được những âm thanh bên ngoài tử cung và nhận biết giọng nói thân quen!
- Trẻ sơ bắt đầu “nói” ngay từ khi sinh ra. Nghĩa là trẻ sơ sinh cũng đã giao tiếp với người chăm sóc, và các em thực hiện bằng cách nhìn vào quý vị rồi nhìn ra xa, rồi lại nhìn quý vị lần nữa.
- Trẻ nhỏ lắng nghe nhịp điệu và âm sắc tiếng nói của quý vị. Các em cố gắng hình dung cách nói.
- Trẻ sơ bắt đầu phát âm sau khoảng 2 tháng; các em bắt đầu rừ rì, cười, phát tiếng các nguyên âm, và có thể lặp lại âm thanh mình nghe được.

Quý vị có biết?

Bộ não trẻ sơ sinh thật sự thay đổi nhờ nghe người lớn nói với mình. Trò chuyện với trẻ sơ giúp các em tạo kết nối ngôn ngữ giữa các tế bào thần kinh trong não. Càng trò chuyện nhiều thì càng tạo ra nhiều kết nối.

Vậy dường như có thể đặt trẻ trước TV để giúp phát triển ngôn ngữ? Không phải vậy! Trẻ ngồi trước TV nhiều hơn lại phát triển ngôn ngữ ít hơn so với những em xem ít hoặc không xem TV.

Trẻ sơ cần có sự giao tiếp hay “đàm đạo” với người khác để phát triển ngôn ngữ. Khi giao tiếp, các em học vần điệu ngôn ngữ, và tìm hiểu xem những âm thanh và hành động của mình được người lớn phản ứng như thế nào.

- Từ khoảng 6 tháng trở đi trẻ bắt đầu bập bẹ. Các em ráp âm (“u-u”) và lặp lại những chuỗi âm (“bababa”).
- Đến khoảng 10 tháng, trẻ phát âm như khi học ngoại ngữ. Các em ngừng giữa “từ” và “câu”, và dùng cử chỉ để bày tỏ ý muốn.
- Trẻ học theo nhịp độ của chính mình. Đến khoảng 15 tháng, hầu hết các em hiểu được vài từ, và khoảng 18 tháng - nói được vài từ.

- Trẻ thường nói được những từ đầu tiên khi đến tuổi thôi nôi. Tuy vậy, một số em (nhất là khi có anh chị ruột) lại không nói đến khi gần được 18 tháng.
- Trẻ mới chập chững học được khoảng 9 từ mới mỗi ngày!! Các em cũng bắt đầu ráp hai từ với nhau (“xe chạy”, “nhột hơn”). Có thể nói được rất nhiều với hai từ ráp lại!
- Nhìn chung trẻ hiểu được nhiều hơn là nói, và cũng có thể đáp ứng chỉ dẫn ngắn gọn.
- Trẻ hiểu khi quý vị nói về những gì hiển hiện trước mặt (có thể nhìn thấy, cảm thấy, v.v...). Các em khó hiểu hơn nếu nghe nói về những gì trong quá khứ hay tương lai. Tuy nhiên nên cẩn thận! Trẻ đang học nói về sự việc trong quá khứ và tương lai dù còn khó hiểu. Chẳng hạn Tuấn nói, “chó, té” và quý vị nhớ lại rằng hôm qua có con chó làm em té trong công viên.
- Trẻ ở tuổi dự bị mẫu giáo tiếp tục học từ ngữ với tốc độ nhanh. Đến 4 tuổi, hầu hết đều có được số vốn khoảng 5000 từ. Các em vẫn tiếp tục học cách nói, và có thể có những “lỗi” văn phạm buồn cười (“Con đạp té”, “Con đạp đi đến tiệm”).
- Trẻ ở tuổi dự bị mẫu giáo lớn hơn có thể hiểu được chỉ dẫn phức tạp (“Con mặc áo khoác vào và đợi ở cửa”).
- Trẻ ở tuổi dự bị mẫu giáo lớn hơn có thể học hỏi nhiều điều mới mẻ từ những gì nghe được. Các em rất tò mò và muốn biết tại sao sự vật lại diễn tiến đúng như phải xảy ra.

Quý vị có biết?

Mọi trẻ, kể cả khi bị điếc, đều bập bẹ! Trẻ điếc bập bẹ như các em bình thường đến khi được khoảng 10 tháng, thời điểm trẻ bình thường bắt đầu bập bẹ với âm sắc và âm quãng hội thoại. Đến lúc này các em bị điếc không còn bập bẹ nữa.

Nghe thấy là điều thiết yếu để học nói. Trẻ cần nghe xem âm thanh mình phát ra dùng vào lời nói như thế nào. Những em khiếm thính (đôi khi chỉ tạm thời do bệnh tai lập đi lập lại) thường học nói chậm hơn.

Nếu cảm thấy trẻ mình chăm sóc có vấn đề về thính giác, quý vị (hay phụ huynh của trẻ) có thể tìm hiểu thông tin thêm về xét nghiệm thính giác miễn phí hay giá rẻ từ Denise Woods tại Khu Dịch Vụ Giáo Dục Multnomah (Multnomah Education Service District--MESD) theo số 262-4100, hoặc từ Bệnh Xá Tai, tiểu bang Portland, theo số 725-3070.

Ghi chú về tuổi và các thời kỳ

Những khác biệt văn hóa trong việc học nghe và nói

- Trẻ em thuộc mọi nền văn hóa đều lớn lên trong môi trường ngôn ngữ phong phú. Nghĩa là, mỗi nền văn hóa đều có cách dạy trẻ học nói và giao tiếp với người khác.
- Văn hóa khác biệt có thể có nhiều cách dạy trẻ nói khác nhau. Thí dụ như ở một vài nền văn hóa, các em thường học nói qua cách giao tiếp với trẻ khác và với anh chị ruột.
- Mọi nền văn hóa đều có phép tắc về cách trẻ tiếp chuyện người lớn. Khi quý vị còn nhỏ, có những chỉ dẫn hay tập quán đặc biệt nào về cách chuyện trò với người lớn hay không?
- Khi nói đến lắng nghe, chúng ta thường nghĩ về trẻ ngồi ngoan ngoãn, để tay trong lòng và nhìn quý vị. Đây chỉ là một cách lắng nghe. Trên thực tế, cách này thường là mong muốn cá nhân về cách cư xử của trẻ với người lớn.

Trẻ có thể lắng nghe cả khi đang nhìn ra xa hay dịch chuyển.

- Đôi khi chúng ta mong trẻ nói lần lượt từng em. Dù vậy, một số nền văn hóa (và dòng họ) cho nhiều người nói và nghe cùng lúc.

Mẹo khuyến khích khả năng nói của trẻ.

- Trò chuyện với trẻ ở mọi độ tuổi (cả trẻ sơ sinh!).

Trẻ cần nghe và tham gia trò chuyện để hình dung cách nói và tăng thêm vốn từ.

Không cần phải sửa “lỗi” của trẻ. Nếu quý vị nói đúng, các em sẽ học theo.

Có thể báo “lỗi” cho trẻ trong cách trả lời. Thí dụ, nếu trẻ nói, “Con đi đến tiệm với má”, có thể đáp lại, “Con đã đến tiệm hả? Chà, vậy con mua được gì?”

- Trò chuyện trong khi đang làm việc.

Mô tả những gì đang làm (Được, mình lấy đồ ăn rồi sẽ ngồi xuống). Mới đầu điều này có vẻ ngớ ngẩn, nhưng cho trẻ biết mình đang làm gì sẽ giúp các em học từ ngữ chỉ hành động. Bắt đầu trò chuyện với trẻ là phương pháp tuyệt vời!

- Nói về những điều trẻ quen thuộc.

Trẻ em thích nói về những thứ đã ăn trong bữa sáng, điều gì làm hôm qua, các em tạo vật gì với bột nặn, v.v...

- Cần nhớ rằng trò chuyện có thể là thực hiện rất nhiều điều.

Trò chuyện có thể gồm hát, ru hoặc trò chơi âm điệu. Nên dùng âm điệu gọi tên trẻ ("Chi" là "Chí chí", là "Chích chì") hay chỉ đùa giỡn bằng cách tạo những âm thanh lạ nhờ thay đổi lối mở miệng hoặc chuyển giọng điệu.

- Trò chuyện và hát khi đi bất cứ nơi đâu.

Trò chuyện và hát với trẻ khi đang dọn dẹp, đi xa, đi bộ, trong xe hơi, và v.v...

Điều này có thể giúp thực hiện hành động dễ dàng hơn (dọn dẹp) hay để quên thời giờ (khi đi xa).

Chọn và Áp Dụng Hành Động: Gọi Tên Vạn Vật

Trẻ em thích gọi tên những vật như bộ phận cơ thể (tay, mắt, mũi, miệng) hay vạn vật (cái cây, cái đu, cái nón, con chó).

Có thể dùng cách gọi tên với trẻ sơ sinh. Nên nói về ngón chân, ngón tay, mắt và nụ cười trong khi thay tã hay làm việc thường lệ khác.

Khi trẻ gần đến tuổi thôi nôi, có thể kết hợp tên gọi với những dấu hiệu và cử chỉ đơn giản, chẳng hạn như vỗ lên đầu mình khi nói “nón” hay giơ tay lên khi nói “lên”.

Trẻ mới chập chững thường có thể chỉ những gì rất quen thuộc đối với mình (mắt, mũi, nón, giày) và quý vị có thể cho thêm từ mới khi đi bộ (cây, chó con, mây) hoặc lúc ở nơi vui chơi (banh, xe tải, v.v...).

Trẻ đi chập chững lớn hơn sẽ nhanh chóng chỉ trở lần nói, và quý vị có thể giúp bằng cách khuyến khích, lặp lại và nối dài lời nói (“Đúng rồi! Đó là con chó con. Chó con lớn, màu đen”).

Trẻ em tuổi dự bị mẫu giáo dễ theo kịp thay đổi trong trò chơi gọi tên với những hình ảnh từ sách báo. Các em có thể tạo được nhiều xấp hình ảnh khác nhau và quý vị ghi vào đó tên gọi những gì trẻ đưa cho. Hoặc các em có thể tạo xấp hình theo chủ đề (vật màu đỏ, người, thú, v.v...).

Cuối cùng, cách khá phổ biến là ghi nhãn tên những vật thông thường trong phòng để khuyến khích học chữ (“lavabô”, “bàn”, “kệ sách”, “viết chì màu”, v.v...). Cần cho trẻ ở tuổi dự bị mẫu giáo học theo cách này. Cho các em tìm từ đúng cho sự vật (kệ hay kệ sách, khăn giấy hay Kleenex). Điều này làm cho sự sinh hoạt có ý nghĩa đối với trẻ, và giúp các em suy nghĩ xem bao nhiêu từ ngữ có thể dùng mô tả sự vật.

Mẹo giúp phát triển kỹ năng nghe của trẻ.

- Trẻ nghe theo nhiều cách.

Nếu trẻ đáp lại câu hỏi, nghĩa là có lắng nghe -- cả khi không nhìn quý vị. Khi chăm sóc theo nhóm, nếu trẻ không thức, đẩy bạn mình, hãy cho các em nằm hoặc chơi đùa với vật gì đó trong tay.

- Duy trì sự thích thú.

Trẻ thơ luôn mong muốn tìm hiểu thêm về thế giới của mình và cách hoạt động. Các em tiếp thu tốt nhất khi đang thích thú và khi biết được chút ít về chủ đề. Đối với trẻ thơ và trẻ mới chập chững, nên thử trò chuyện về những gì ở trước mặt.

- Minh họa lời nói của mình.

Thí dụ, nếu sắp nói với trẻ về việc đến thảo cầm viên, nên bắt đầu bằng quyển sách hay một vài hình ảnh động vật tại đó.

- Giữ mối liên quan giữa nhiều sự việc.

Tạo sự liên quan giữa các đề tài nói đến. Nếu có một ít thông tin trước, trẻ sẽ dễ tập trung và lắng nghe. Khi chủ đề chuyển từ gấu nhồi bông sang Ngày Tình Yêu và lý do “Tại Sao Mưa”, các em khó mà hiểu được vạ vật.

- Nếu trẻ gặp khó khăn khi nghe, nên chú ý vào lãnh vực khác mà các em có thể tập trung, nhờ đó có thể tìm được cách giúp các em lắng nghe trong khung cảnh khác.

Ghi chú về kỹ năng nghe

Chọn và Áp Dụng Hành Động: Dành Riêng Nơi Luyện Nghe

Dành riêng nơi luyện nghe với máy nghe băng và những băng nhạc hay chuyện kể của trẻ. Chỉ cho trẻ cách sử dụng (Có những máy đơn giản, rẻ tiền, dễ sử dụng cả với trẻ thơ).

Ghi âm những chuyện do trẻ kể hay lời chuyện trò về sự việc quen thuộc (đi thảo cầm viên, thư viện, công viên, v.v...). Yêu cầu phụ huynh ghi âm lời truyền đạt cho con mình.

Bọc hộp chứa băng bằng hình ảnh thích hợp với sự việc và nhân vật sao cho trẻ biết được trong băng có gì. Đặt những băng như vậy tại nơi luyện nghe.

Đọc và Viết

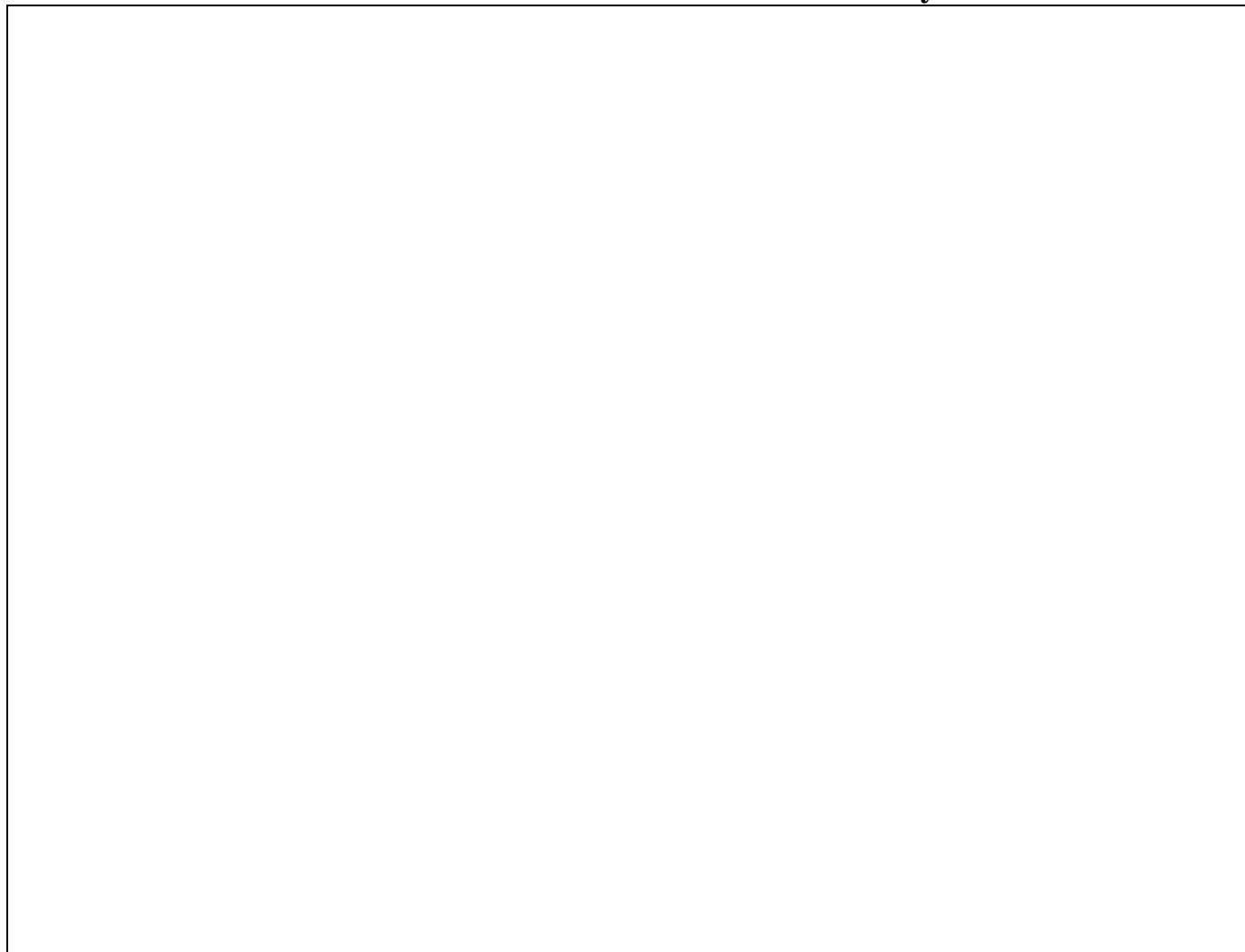
Tuổi và các thời kỳ đọc và viết

- Một vài khoảng tuổi và thời kỳ tùy thuộc vào lượng kiến thức trẻ thu thập được qua sách vở và trang cụ tập viết. Nếu các em không có cơ hội tiếp xúc với sách, nghe người lớn đọc hay mày mò với trang cụ tập viết, một vài thời kỳ sẽ xuất hiện trễ hơn.
- Ngay cả sơ sinh cũng đã đưa mắt nhìn những hình ảnh trong sách. Khoảng 7 đến 10 tháng, các em sẽ phát âm khi nhìn sách.
- Từ khoảng 11 tháng trở đi, trẻ chỉ trở vào những vật quen thuộc trong sách (chó con, mèo, em bé) và đến khoảng 13 tháng, các em bập bẹ với sách theo kiểu như khi đang học ngoại ngữ.
- Khoảng 15 tháng, trẻ bắt đầu đồ theo từ ngữ quen thuộc trong chuyện và có thể nhận được chữ trên trang giấy.
- Đến 17 tháng, trẻ làm ra vẻ đang đọc cho búp bê hay thú nhồi bông của mình - em nhớ rồi lập lại những từ quen thuộc trong sách. Các em cũng bắt đầu tìm hiểu cách nguệch ngoạc lên giấy.
- Khoảng 2 tuổi, trẻ nhận biết được khi nào sách bị lộn ngược. Các em vui học những chuyện kể liên quan đến cuộc sống (sách ẩm thực, đi ngủ, đi thăm bà, v.v...) và yêu cầu người lớn đọc cho mình nghe. Những gì nguệch ngoạc lên giấy trở nên có ý nghĩa hơn.
- Đến 3 tuổi, trẻ có thể nhận biết những chữ cái cụ thể trên trang giấy (như chữ cái trong họ tên mình). Trẻ có thể di ngón tay dọc theo hàng chữ và kể lại những từ ngữ nhớ được. Các em có thể biết khác biệt giữa viết và vẽ, và sẽ “viết” lên giấy.
- Khoảng 4 tuổi, trẻ hiểu rằng từ ngữ trên giấy dùng vào nhiều mục đích (bản kê hàng tạp hóa, thực đơn, tờ báo). Các em lưu tâm đến âm thanh có vần điệu và thích sách có vần dí dỏm (Dr. Seuss). Khi đọc, trẻ đặt ra nhiều câu hỏi, phát biểu những điều cho thấy mình hiểu được toàn bộ câu chuyện. Các em viết hay nguệch ngoạc nhiều thứ và dùng chúng vào trò chơi của mình.
- Lên 5, trẻ có thể biểu lộ nhiều kỹ năng giúp mình học đọc và viết thông thạo. Trẻ biết được các phần của sách và cách sử dụng. Các em “đọc” sách, thích đọc lớn và

đọc cho bạn nghe. Các em có thể nhận biết một vài từ khi nhìn thấy (họ tên, “cái”, “thì”, “ba/má”). Trẻ thường có thể viết họ tên mình, một vài chữ cái và từ ngữ khác nếu người lớn chỉ cách viết.

Xem *Khởi Đầu Đúng Cách – Starting Out Right* (tr. 59 & 85) để biết thêm chi tiết về tuổi và các thời kỳ.

Ghi chú về tuổi và các thời kỳ

Những khác biệt văn hóa trong hiểu biết hoặc trong việc giúp trẻ học đọc và viết

- Mọi nền văn hóa đều có chuyện kể riêng. Tức là có nhiều cách lưu truyền văn hóa từ thế hệ này sang thế hệ khác.
- Một số nền văn hóa có truyền thống kể chuyện truyền miệng. Cư dân học hỏi về vạn vật, về lịch sử văn hóa, các chuẩn mực và cách cư xử thích hợp từ những câu chuyện do người khác kể lại.
- Kể truyền miệng là truyền thống lâu đời và hiện nay vẫn còn tiếp tục. Hầu hết các dòng họ đều có chuyện để kể. Truyền miệng là cách trọng yếu để chia sẻ những sự kiện trong quá khứ và dựng nên nhiều truyện ngắn.

Mẹo giúp phát triển kỹ năng đọc và viết của trẻ.

- Đọc mỗi ngày (kể cả cho trẻ sơ sanh). Khi làm như vậy, quý vị tạo ra thói quen đọc sách thân thuộc. Trẻ sẽ hiểu nên mong đợi gì vào lúc ấy và để thêm tâm trí vào đó.
- Cho trẻ tham gia vào việc đọc sách. Để trẻ chỉ trỏ vào mọi vật, nói về các hình ảnh và lập lại từ ngữ thông dụng. Đối với những em lớn hơn, nên đặt câu hỏi tại sao sự vật xảy ra, hoặc yêu cầu dự đoán điều gì sắp đến.
- Mang sách từ kệ xuống.
Sách dùng đọc và tìm hiểu. Trẻ em cần cầm nắm sách để tìm hiểu theo cách của mình và học cách sử dụng sách. Nếu quý vị chăm sóc trẻ sơ sanh hay trẻ mới chập chững, hãy cho các em chơi với sách bằng bìa cứng, vải hay nhựa không đọc.
- Hôm nay đọc gì?
Hãy để trẻ chọn sách đọc trong ngày. Sách do trẻ chọn cho quý vị biết các em thích sách gì, sách nào hay, và sách nào hiện chưa có tác dụng.
- Mời nhóm sửa chữa đến.
Hoạch định tu chỉnh sách (và đôi khi nên mua sách mới). Chuẩn bị đồ nghề sửa chữa gồm băng keo, hồ và giấy bìa. Cho trẻ tham gia vào việc tìm sách cần tu bổ và giúp học lại.

Chọn và Áp Dụng Hành Động: Đọc Truyện Tranh Không Lời.

Sách không cần phải có chữ mới đọc được. Ngủ Ngon Nhé Khỉ là thí dụ tuyệt vời về truyện tranh chỉ có vài từ.

Quý vị có thể tự tạo quyển tranh ảnh không lời bằng hình chụp dòng họ hoặc hình từ lần du ngoạn hay từ việc đã làm cùng với trẻ (nướng, gọt bí, cào lá, v.v...).

Nếu quý vị chăm sóc trẻ dự bị mẫu giáo lớn hơn, các em có thể tự vẽ hình cho câu chuyện.

Quý vị có biết?

Để phát triển kỹ năng học đọc và học viết cần thiết, trẻ em phải nhìn thấy và tìm hiểu sách vở, từ ngữ và chữ viết về mọi phương diện. Điều này gọi là tạo ra một môi trường “phong phú sách vở”. Để được như vậy, phải có ít nhất năm quyển sách cho mỗi trẻ cần chăm sóc.

- “Con là con dê đực. Ta là người khổng lồ”
Nên khuyến khích trẻ diễn lại câu chuyện đã nghe kể. Đặt nhiều đồ dùng và trang phục tại nơi thay đồ. Cùng các em làm những con rối đơn giản (từ vớ hay túi giấy) và dùng chúng diễn lại chuyện kể.
- Làm gương về sự thích thú của chính mình.
Nếu trẻ thấy quý vị thích đọc sách và tài liệu khác, chắc hẳn các em sẽ noi gương. Nên cho trẻ thấy quý vị cần đọc hay tìm kiếm như thế nào khi có thắc mắc hoặc không biết lời giải đáp.
- Để sẵn trang cụ tập viết.
Dành một vùng trong phòng (hay hộp) cho giấy tờ (giấy vụn, mẫu đơn cũ, tạp chí cũ, v.v...) và trang cụ tập viết (viết bic, viết chì, chì màu). Khuyến khích trẻ viết khi chơi đùa (làm bản liệt kê những gì cần mua, ghi nhận đặt món ăn trong nhà hàng, chơi trò “học tập”).
- Khuyến khích MỌI nỗ lực tập viết.
Với người lớn, chữ nguệch ngoạc có thể vô nghĩa, nhưng với trẻ, chúng là nền tảng chữ viết. Từ việc nguệch ngoạc trên khắp trang giấy, trẻ học cách ghi lên một vài nơi (đầu, cuối, giữa, góc), cách vẽ hình đủ kiểu dạng, cách phác họa, và cuối cùng là cách kết hợp các hình dạng và trình bày.
Để viết chữ, trẻ em cũng phải trải qua những giai đoạn như khi vẽ hình. Giống như tranh ảnh, chữ cái là sự kết hợp những hình dạng và cách trình bày. Nên khen ngợi nỗ lực viết chữ của trẻ cả khi chữ “sai”. Chưa cần phải sửa cho đúng ở độ tuổi này.

Ghi chú về viết

Chọn và Áp Dụng Hành Động: Vẽ Phấn khi Đi Dạo

Mang sẵn phấn vẽ cho trẻ khi quý vị ra khỏi nhà. Phấn này thích hợp cho bàn tay nhỏ lẫn lớn - và tay lớn linh động hơn. Có thể mua phấn tại cửa tiệm hay làm từ sơn màu và thạch cao.

Nên khuyến khích trẻ viết, vẽ, và tìm hiểu những trang cụ này. Mang phấn theo khi đi dạo. Tìm những nơi vỉa hè hay vệ đường đủ rộng. Hãy vẽ những hình **THẬT LỚN!**

Đọc truyện cho trẻ thuộc nhiều độ tuổi

- Đọc truyện cho nhóm trẻ nhiều độ tuổi là thử thách lớn, nhưng không phải không làm được.
- Hãy thả lỏng và thư giãn.
Đừng mong rằng mọi trẻ đều theo dõi câu chuyện. Các em lớn có thể lắng nghe, còn trẻ chập chững và dự bị mẫu giáo có thể nghe hoặc lơ đãng. Nếu có trẻ ở gần hay ngồi trong lòng, quý vị nên đặt một số đồ chơi gần mình phòng khi trẻ làm ồn.
- Trẻ lớn có thể giúp ích.
Khi đọc sách có những chỗ lặp lại nhiều lần, nên khuyến khích trẻ lớn giúp trẻ nhỏ hơn tham gia. Sau khi đọc xong, trẻ lớn còn có thể “đọc lại” cho trẻ nhỏ nghe.
- Bình thản, trở lại từ đầu và thử lại lần nữa.
Đôi khi thời điểm đọc truyện “không hữu hiệu”. Có thể sách không hay. Có thể trẻ bị phân tâm vì việc khác (vào tuần lễ trước Giáng Sinh, máy hút bụi làm việc, ngày đẹp trời sau khi mưa trong nhiều ngày).
Đừng nói với trẻ rằng mình ngừng đọc vì các em không lắng nghe. Hãy hát một bài ưa thích hoặc gõ nhịp bằng ngón tay. Chuyển sang hoạt động khác. Tốt nhất nên luôn có sẵn trong đầu một vài lối thoát.
Thử đọc truyện lại lần nữa trong ngày hoặc vào ngày hôm sau. Chọn sách khác, tắt máy hút bụi, và v.v...
- Mỗi ngày nên đọc cho trẻ gần đồng tuổi nghe.
Ngoài lần đọc cho nhóm, cần thêm vào lần đọc cho từng em hoặc từng cặp nghe vào khi khác trong ngày. Nhờ đó, mỗi nhóm tuổi (trẻ sơ sinh, trẻ đi chập chững, trẻ dự bị mẫu giáo) sẽ tiếp thu được kiến thức từ sách vở dành riêng cho các em.

Lời Kết

Khi muốn tạo được khác biệt lớn, đừng quên đi những khác biệt nhỏ ta có thể làm hàng ngày.

Marian Wright Edelman

"Chúc Chị Hằng Ngủ Ngon của Margaret Wise Brown", một cô bé ba tuổi ra vẻ đang đọc trang bìa và tên tác giả. Và với vẻ thích thú, em lật sách ra rồi đọc thuộc lòng nhiều phần trong sách.

Mẹ của bé biết rằng em chưa đọc được nhưng khuyến khích bé thực hiện. Trong trực giác, người mẹ còn hoài nghi những gì nghiên cứu cho thấy - đó là: trẻ làm ra vẻ đang đọc vào độ tuổi như vậy dễ đọc thông thạo hơn sau này.

"...và bóng dáng cô bò sữa nhảy lên tận chị Hằng", cô bé tiếp tục. Em nâng sách lên gần mắt và nhìn kỹ chữ trên trang giấy. "A-B-A-B-Z", bé đọc và chỉ vào từ "bò sữa" . . . Em tiếp tục đọc từng từ một và chậm rãi lật sang trang. "Chúc tiếng động mọi nơi ngủ yên", cô bé thì thầm, rồi bất thành linh cao giọng nói lớn "Hết" và hãnh diện xếp sách lại.

Khởi Đầu Đúng Cách – Starting Out Right: Hướng Dẫn Giúp Trẻ Đọc Tốt

Chương Trình Hành Động Chuyên Môn